WIKIPEDIA

Idioma udmurtu

L'**idioma udmurto** o **votiaco** (удмурт кыл *udmurt kyl*) ye una llingua finu-úgrica falada polos udmurtos, nativos de la república rusa d'Udmurtia. Unos 340 000 falantes —339 800 persones según datos de 2010— usen esta llingua.[1]

Udmurto **Удмурт кыл / *Udmurt kyl***	
Faláu en	Rusia
Zona	Udmurtia
Falantes	340,000 (2010)
Familia	Urálicu Finu-úgrico Finu-pérmicu Permianu **Udmurto**
Estatus oficial	
Oficial en	Udmurtia (Rusia)
Reguláu por	*Nun ta reguláu*
Códigos	
ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-2	udm
ISO 639-3	udm (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=udm)



Estensión del udmurto

Conteníu

Distribución xeográfica

Los udmurtos habiten al sur de los komi, principalmente na área entendida ente los ríos Vyatka y Kama. Nel censu de 1989, de les 747 000 persones que declaraben ser de nacionalidá udmurta, el 70% falaben la llingua de los sos antepasaos. Dos terceres partes de los udmurtos viven na República d'Udmurtia y aprosimao unos 100 000 udmurtos viven nes vecines repúbliques de Baskortostán y Tatarstan, según nes rexones de Kirov y Perm. Dicha población, asitiada ellí mientres sieglos, caltuvo la so llingua materna nuna proporción en redol al 80 - 90%.[2]

Siquier el 90% de los udmurtos son billingües o trillingües, siendo la segunda llingua'l rusu y la tercera'l tártaru, anque para aquellos qu'habiten en Baskortostán o en Tatarstan el tártaru constitúi'l so segundu idioma. En zones rurales úsase'l udmurto como llinguaxe coloquial, magar n'asuntos oficiales utilízase'l rusu, inclusive ente los mesmos udmurtos.[2]

Aspeutos históricos, sociales y culturales

Historia

El desenvolvimientu de la lliteratura udmurta empezó nel sieglu XVIII anque les publicaciones nesta llingua nun empezaron hasta mediaos del sieglu siguiente.[2] Magar les primeres obres y colecciones de cuentos populares escritos en udmurto utilizaron l'alfabetu llatín, anguaño utilízase una adautación del alfabetu cirílicu —vease más embaxo. Ente'l autores en llingua udmurta, cabo destacar a Gerd Kuzebay y a la poeta Ashalchi Oki.[3] Dende 1994 esiste un Premiu Nacional de lliteratura udmurta que lleva'l nome d'esta postrera.[4]

Dialeutos

Esisten cuatro dialeutos del udmurto, pero los distintos falantes nun tienen problemes pa entender el restu de los dialeutos. El dialeutu septentrional falar a lo llargo del cursu fluvial del Cheptsá, el dialeutu **beserman** cerca de Glazov, el llamáu dialeutu central en redol a los ríos Kil'mez y Izh y escontra occidente hasta'l Vyatka, ente que'l dialeutu meridional falar al sur de la República d'Udmurtia, en redol a les ciudaes de Yelabuga (Tatarstan) y Malmyzh.[3]

Influencia d'otres llingües

El udmurto ye un idioma bien cercanu al komi, compartiendo dambes llingües un 80% del so vocabulariu, y amuesa una estrecha afinidá cola vecina llingua mari, tamién perteneciente a la caña finu-ugria. Per otra parte, el udmurto esibe una fuerte influencia del chuvasio y del tártaru, dambes llingües túrquiques.[3]

Escritura

El udmurto escribir col alfabetu cirílicu, usando les lletres del alfabetu rusu al pie de cinco lletres adicionales (Ӝ/ӝ, Ӟ/ӟ, Ӥ/ӥ, Ӵ/ӵ, Ӧ/ӧ):

А а	**Б б**	**В в**	**Г г**	**Д д**	**Е е**	**Ё ё**	**Ж ж**	**Ӝ ӝ**	**З з**
[a]	[b]	[v]	[g]	[d], [dʲ]	[ʲy], [je], [y]	[ʲo], [jo]	[ʒ]	[d͡ʒ]	[z], [zʲ]
Ӟ ӟ	**И и**	**Ӥ ӥ**	**Й й**	**К к**	**Л л**	**М м**	**Н н**	**О о**	**Ӧ ӧ**
[d͡ʑ]	[ʲi], [i]	[i]	[j], [-ĭ]	[k]	[l], [lʲ]	[m]	[n], [nʲ]	[o]	[ʌ]
П п	**Р р**	**С с**	**Т т**	**У у**	**Ф ф**	**Х х**	**Ц ц**	**Ч ч**	
[p]	[r]	[s], [sʲ]	[t], [tʲ]	[o]	[f]	[x]	[t͡s]	[t͡ɕ]	
Ӵ ӵ	**Ш ш**	**Щ щ**	**Ъ ъ**	**Ы ы**	**Ь ь**	**Э э**	**Ю ю**	**Я я**	
[t͡ʃ]	[ʃ]	[ɕ ~ ɕtʲ͡ɕ]	[(j)]	[ɨ~ə~ɯ]	[ʲ]	[y]	[ʲo], [ju]	[ʲa], [ja]	

Ver tamién

- Lliteratura en votiaco
- Idiomes oficiales en Rusia

Referencies

1. Udmurt (Ethnologue) (http://www.ethnologue.com/language/udm)
2. Llingua udmurta o votiaca (Proel) (http://www.proel.org/index.php?pagina=mundu/uraloyu/uralo/finougrica/volgafin/udmurto)
3. Price, Glanville (2001). «Udmurto», *Enciclopedia de les llingües d'Europa* (n'español). Gredos, 523-524. ISBN 9788424923006.
4. Удмуртская национальная литературная премия им. Ашальчи Оки (http://www.rsl.ru/ru/s3/s331/s122/s1223629/s12236293638/)

Enllaces esternos

- Llibros en votiaco (http://fulib.ru/books.php?action=viewUdmurtkil)
- Consulta la edición de Wikipedia **n'idioma udmurtu**.

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q13238 · Multimedia: Udmurt language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Udmurt_language) **Identificadores** · GND: 4120372-0 (https://d-nb.info/gnd/4120372-0) · NDL: 00560912 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00560912) · **Diccionarios y enciclopedies** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Udmurt-language)